

NA OSTRŽÍ PERA

MILAN SYRUČEK

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

NA OSTŘÍ PERA

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

MILAN SYRUČEK

NA OSTŘÍ PERA

*Až neuvěřitelné, leč pravdivé příběhy novináře
Pětašedesát let ve službách žurnalistiky i tajných misí*

Nakladatelství EPOCH

Milan Syruček: Na ostří pera

© Milan Syruček, 2012

Drawings © Richard Böhnelt, 2012

Cover © Lukáš Tuma, 2012

Published by Nakladatelství Epoque, s. r. o., Praha 2012

ISBN 978-80-7425-918-0 (pdf)

ÚVODEM

Ten „bělovlasý stařík“ z tiskové konference prezidentů Medvěděva a Klause v prosinci 2011 v Praze, to jsem byl já. Způsobil jsem rozruch tím, že jsem se po tiskovce obou státníků zvedl ze židle a poprosil je, aby se ještě trochu zdrželi. Chtěl jsem jim totiž předat svou novou knihu, věnovanou Rusku, která vyšla právě pár dní před příjezdem ruského prezidenta do Prahy. Václav Klaus si knihu vzal a odešel, Dmitrije Medvěděva zaujal titul, který jsem mu přeložil:

Je třeba se bát Ruska?

„Opravdu je třeba?“ zeptal se mě.

Odvětil jsem mu, že odpověď si musí dát každý čtenář sám, já mu jen předkládám fakta.

„A co si sám myslíte?“

„Vy jistě znáte ruské úsloví, že „Rusko je možné milovat či nenávidět, ale pochopit ho nelze.“ A já se právě snažím ho pro čtenáře pochopit, aby mu nebylo tak neznámé. Bojíme se především toho, co neznáme.“

„Nás není třeba se bát,“ ujistil mě Medvěděv.

„Mohl byste mi podepsat výtisk pro mne?“ zeptal jsem ho.

„Ale ovšem, máte-li ho sebou.“

„Samozřejmě,“ přisvědčil jsem, vrátil se k aktovce na mé židli a podal prezidentovi knížku.

Napsal mi do ní *Uspěchov vam*.

Srdečně jsme se rozloučili, ještě mi podal ruku. V řadách dvou set přítomných novinářů, domácích a zahraničních, převážně ruských, nastal poprask.

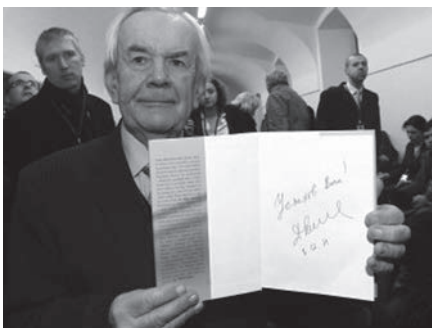
„Co jste si s Medvěděvem povídali?“ - „Bylo to předem domluvené?“ - „Nebál jste se bodyguardů, že vás smetou?“ zasypali mě svými otázkami. Přešli jsme do tiskového střediska, kde už někteří čekali s kamerami a mikrofony na můj příchod, například česká televize Nova či ruská NTV.

Odpověď byla jednoduchá: knížku o Rusku jsem začal psát dávno před prezidentovým příjezdem. Vlastně ji píšu pětadesát let, od okamžiku, kdy jsem tuto zemi začal poznávat. Ale když jsem se neoficiálně dověděl, že k nám má v prosinci 2011 přijet ruský prezident, to ještě nebylo stanoveno ani datum ani program, požádal jsem ředitele nakladatelství Epocha Zdeňka Pobudu, aby její vydání uspil. Chtěl jsem ji mít v ruce právě před prezidentovým příjezdem. Nakonec se to podařilo. Já jsem se mezitím domlouval s ruským velvyslanectvím, zda by bylo možné v programu prezidentovy návštěvy najít pár minut, kdy bych mu mohl knížku předat.

„Nemáme námítky, ale předem to určit nemůžeme, prostě to zkuste,“ odvětil mi Vladimír Vladimirovič Fjodorov, mluvčí velvyslanectví.

Obrátil jsem se i na českou prezidentskou kancelář, ke svým známým – vedoucímu kanceláře Jiřímu Weiglovi, řediteli politického odboru Ladislavu Jaklovi, řediteli tiskového odboru Radku Ochvatovi. Ti mě prostřednictvím ředitele sekretariátu Martina Slaného odkázali na „standardní postup“: nechť knížku nechám na ruském velvyslanectví a oni ji svému prezidentovi předají.

Taková varianta mě vůbec neuspokojovala. Chtěl jsem ji předat osobně, a proto jsem se akreditoval a prostě čekal na vhodnou příležitost. Naskytla se na tiskové konferenci po podpisu řady dohod. Nebyla příliš

vydařená. Předem byli vybráni dva čeští a dva ruští novináři, každý z nich směl položit jednu otázku, a tím to skončilo. Už před jejím zahájením jsem zaujal strategické místo. Když jsem mezi prvními vešel do sálu, všiml jsem si, že levá strana židlí je určena pro ruskou delegaci, pravá je však volná. Sedl jsem si do první řady hned zkraje u uličky uprostřed, abych měl k řečnickým pultíkům prezidentů co nejbližší. Do obou knih jsem předem napsal věnování, knížky jsem si připravil a čekal na příležitost.

Ta se naskytla, když Radek Ochvat oficiálně konferenci ukončil a oba prezidenti se chystali odejít.

Reakce kolegů a články v tisku o mém činu mě překvapily. Co na tom bylo tak udivujícího? Žádného prohřešku jsem se nedopustil, ostatně všichni můj čin ocenili. Ale já jsem v něm neviděl nic mimořádného. Tak jsem postupoval vždy. Chtěl jsem být v centru dění, co nejbližší těm, kteří v nich vystupovali. Někteří jiní kolegové třeba onu událost sledovali jen na televizní obrazovce v hotelovém pokoji, se sklenkou vína a možná ještě příjemnější společností. Pro novinovou zprávu jim to stačilo.

Tvrdil jsem a prohlašuji dosud, že pro novináře jsou nejdůležitější osobní kontakty, známosti, být vždy v centru událostí a vidět je na vlastní oči, zažít neopakovatelnou atmosféru, která je provází. Znat se s každým, ať už sdílím, nebo nesdílím jeho názory, souhlasím s jeho jednáním, nebo je mi protivné až odporné. Novinář si nevybírá partnery k rozhovoru, ty mu předhazuje doba, aktuální dění, povinnost poskytnout čtenáři, posluchači co nejobjektivnější a nejúplnější informace. To mi nikdy neumožní internet, byť je rovněž významným pomocníkem.

Když jsem dělal ředitele divize ekonomického tisku v Economii, zeptal jsem se redaktora Hospodářských novin, který už téměř dva roky psal o jaderné energetice, zda navštívil Temelín.

„A proč? Já to nepotřebuji,“ odvětil.

Jeli jsme tam s Mirkem Pavlem, generálním ředitelem a mým dlouholetým kolegou, a vzali jsme ho sebou. Byl udiven tím, co viděl.

„Takhle jsem si to nepředstavoval,“ přiznal se nakonec.

Jak jsem to vlastně dělal, jaké prožitky jsem měl a nakolik některé byly i riskantní, o tom všem je tato knížka.

Má práce byla součástí mého života, který jsem prožil tak, jak vám ho nyní popisuji. Není to životopis, ale spíše tematicky než chronologicky

uspořádané vzpomínky na nejzajímavější, nejdramatičtější, nebo také nejhorší okamžiky, které mi zůstaly v paměti. Nepotřebuji nic zatajovat, nemám se zač stydět, ani nechci nic přibarvovat. Lepší bych si stejně nevymyslel.

Když se mě můj nejmladší syn, kterému je nyní devatenáct, zeptal: „Proboha, jak jste mohli v takové době žít?“ odpověděl jsem mu: „Žili jsme. A také jsme byli šťastni. Ostatně, jinak bys tu ani nebyl.“

TRUDNÉ ZAČÁTKY

Do velkého světa novinářiny jsem vstoupil, když mi ještě nebylo osmnáct. Jako student gymnázia v Křemencově ulici jsem po sobotách a nedělích objížděl na kole různá sportovní utkání a referoval o nich, abych si přivydělal pár korun na drobnou útratu. Po maturitě mě do Mladé fronty přijali s tím, že musím projít dělnickou praxí. Pracoval jsem na Přehradě mládeže v Púchově a poté v obrobně ČKD Praha až do prosince 1950.

Nastoupil jsem do oddělení dělnické mládeže, kde ještě před mým příchodem pracovali proslulí taškáři Zbyněk Kožnar a Lubomír Čtverák. Zvláště ten svými kousky bavil celou redakci. Tehdejší šéfredaktor Jaromír Hořec, básník, textař, spoluzakladatel Mladé fronty, později bojovník proti normalizaci, který byl za svou činnost vězněn, v době svého mládí velice horoval pro Julia Fučíka a téměř na každé poradě ho dával novinářům za vzor.

„Pište tak, jako by se na vás díval Julius Fučík,“ radil kolegům.

Čtverák cíhal, až šéf vyšel z šéfredaktorny, přikryl si rukou ústa, aby se nepoznal jeho hlas a místo, odkud přichází, a na Hořce pokřikoval: „Dívá se na tebe Fučík!“

Bavil však i čtenáře. Tehdy se všichni redaktoři střídali při psaní tzv. rámečku na první straně, kde měla být otištěna nějaká zábavná historka. Když přišla řada na Čtveráka, vymyslel si následující příhodu. Telefonem obvolal manželky tehdejších prominentů, představil se jako Pražské vodárny a sdělil jim, že dnes odpoledne v jejich čtvrti nepoteče voda, mají si tedy pořídit zásoby. Ženy samozřejmě poslechlly, napustily vodou všechny hrnce, vanu a čekaly. Voda však stále tekla. Byl z toho skandál, vyšetřování. A Čtverák o tom napsal rámeček s titulkem „Nezbedná čtveráctví neznámého čtveráka“. Podepsán Lubomír Čtverák.

Měl také slabost pro slabé pohlaví.

„Sbalil jsem překrásnou kočku a potřebuju si s ní na týden vyrazit. Kdyby se po mě sháněl šéf, prostě mu řekněte, že jsem na reportážích na Slovensku,“ svěřil se jednou kolegům v oddělení.

Co čert nechtěl, ten týden se vrátil šéfredaktor z porady, kde jim nakázali, aby se věnovalo více pozornosti Slovensku. Jaromír Hořec se okamžitě sháněl po Čtverákovi, aby ho tam vyslal.

*S fotoreportérem Emilem Fafkem, který
v deníku působil od prvního čísla.*

„On to tušil a už tam tento týden odjel,“ omluvil ho vedoucí oddělení Kožnar.

„Výborně, až se vrátí, pošlete ho okamžitě za mnou.“

Čtverák přišel po týdnu do redakce, celý zářil. Kožnar mu jen řekl:

„Máš okamžitě přijít za šéfem.“

„Co mi chce?“ zajímal se poněkud nervozně.

„Uslyšíš,“ zněla strohá odpověď.

Jaromír na něm chtěl okamžitě napsat tu reportáž ze Slovenska, vždyť tam přece právě byl.

Chudák Čtverák tedy sedl a napsal o jednom slovenském závodě a jeho zajímavých zlepšovacích návrzích. Byl totiž technik, vyznal se v tom a nebylo pro něj problémem napsat o technických inovacích.

Reportáž vyšla a ještě to dopoledne mu volal osobně ministr průmyslu.

„Vaše reportáž je nesmírně zajímavá, jsou tam vynikající nápady, ale fabriku takového jména nemůžeme najít.“ Nezbylo, než přiznat barvu...

Čtverák byl starší než já, do války byl Frankovým vězněm ve Španělsku a napsal o tom knihu. Ostatně, v Mladé frontě se vystřídala řada vynikajících lidí, básníků, spisovatelů, filmařů, můžete jmenovat z tehdejší doby téměř kohokoliv a vždy zjistíte, že nějakou dobu byl redaktorem Mladé fronty či alespoň s ní spolupracoval. Například včetně Milana Kundery. Pro zájčka, jakým jsem byl, to byla obrovská škola.

Tyto řádky píšu v roce 2012, když je mi osmdesát. Jsou v nich všechny mé novinářské zkušenosti, úspěchy i omyly, elán, s nímž jsem určité myšlenky propagoval a pak, po trpkém poznání, je se stejným elánem kritizoval. Dokonce se přiznávám k mnohým průšvihům, jichž jsem se dopustil. Abych byl konkrétní, jako příklad uvedu hned ten první.

Do redakce Mladé fronty jsem nastoupil právě v době, kdy se připravovala první celostátní konference našich úderníků. Protože jsem prošel

dělnickou praxí, dostal jsem jako první úkol psát portréty těchto průkopníků nových pracovních metod, jak se tehdy honosně říkalo.

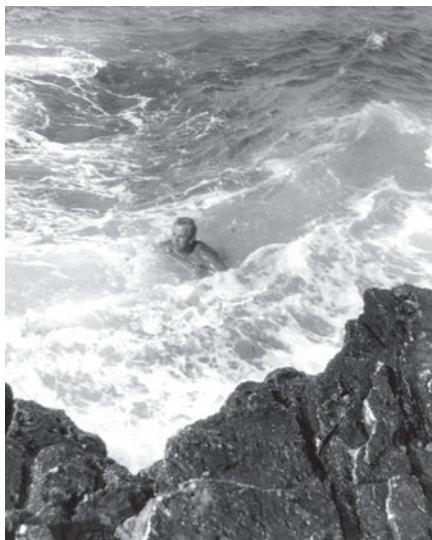
První byl na řadě Václav Svoboda. Pracoval v továrně Avia Letňany a místo jednoho stroje se rozhodl jich obsluhovat pět. Na soustruhu obráběl odlitky, a protože každá operace trvala několik hodin, přišel s nápadem, že vhodným uspořádáním strojů a harmonogramem práce jich může najednou obsluhovat víc. K velké nelibosti svých spolupracovníků, kteří ho obviňovali, že kazí normy. Však také na jeho stroj připíchl tabulku:

„Vašek splnil pětiletku, nadělal nám plnou bednu zmetků.“

Se Svobodou jsme se skamarádili, dokonce mě požádal, zda bych nemohl napsat jeho životopis. Ještěže k tomu nedošlo. Oba jsme byli zelenáči, to by byla hrůza. Ale odešel na roční dělnickou přípravku, aby se dostal na vysokou, a naše spolupráce skončila. Neměl na to čas, po studiích byl jmenován ředitelem závodu.

Pak jsem jel za ostravským Jaroslavem Miskou, který zase zavedl uzavřený cyklus těžby a s jeho hornickou brigádou sfáral do dolu (později se Miska stal generálním ředitelem OKD). Karla Mináče jsem zastihl v libeňské ČKD, svářel na lokomotivách a šetřil materiálem. Ale jak jsem psal denně tyto životopisy, spletl jsem se a do německého vězení za nacistické okupace jsem posadil místo Misky Mináče. Nenechal si to líbit, protože se mu za to jeho spolupracovníci vysmívali. Na konferenci vystoupil s projevem, v němž kritizoval neserióznost novinářů a uvedl tento příklad.

Závěrečné slovo pronesl tehdejší předseda vlády Antonín Zápotocký. A jako třetí ze závěrů, vyplývajících z konference, kritizoval novináře, dokonce mě uvedl jmenovitě. Jakmile projev vydala ČTK, hned mi to kolegové sdělili. S dovětkem, jak mě litují, že sotva jsem začal, už

Ve vlnách – nikoliv života, ale skutečných

budu končit, po tomhle maléru mě jistě musí šéfredaktor vyhodit. Tím byl Alois Svoboda, proslavil se mj. tím, že s Annou Tučkovou napsal třídílnou knihu *Československo země neznámá* (Čechy, Morava, Slovensko). Svoboda si mě zavolał, vynadal mi, ale současně zatelefonoval Zápotockému a požádal o naše přijetí. Jel jsem s ním k premiérovi s malou dušičkou. Svoboda mě však představil jako začínajícího, ale talentovaného novináře a přimlouval se, aby se z toho nevyvozovaly žádné důsledky.

„A proč by měly? Už se asi dost poučil,“ usmál se Zápotocký, podal nám ruku a tím tato záležitost skončila.

Nešlo jen o vyhazov, toho jsem se ani tak nebál, jako toho, že bych asi musel novinářinu pověsit na hřebík. Zůstalo však ve mně hluboké poučení, jak novinář musí vážit každé slovo, a zejména fakta si raději desetkrát ověřovat. To se mi vrylo do paměti a přešlo do krve: těžko vyličím, kolik hodin jsem strávil ověřováním faktů třeba i v této knize. Jak se dočtete, uvádím své styky s jedním z ředitelů závodu Renault ve Francii. Pokusil jsem se ověřit jeho jméno a životní dráhu na internetu, ale pořád mi Georges Barazer de Lannurien nenaskakoval, nebo to bylo jen v souvislosti s pamětními deskami, které mu za jeho účast ve Slovenském povstání umístili v Žilině a Sliaci. Jinak se mi pořád objevoval François, jeho strýc, rovněž plukovník. Pokud jsem narazil na Georgese a odkaz otevřel, jeho údaje byly smazány. Až po dlouhém pátrání jsem zjistil příčinu: léta pracoval ve francouzské rozvědce a kontrarozvědce (SDECE), a zřejmě proto byly jeho údaje na francouzském googlu nedostupné, na českém žádné.

V TENATECH TUAREGŮ, PÍSKU, IDEÁLŮ A MÝTŮ

Saharská dobrodružství

„Tohle je přece práce Tuaregů!“ zvolala kolegyně mé ženy, když po vánocích na jejích uších uviděla stříbrné náušnice s tyrkysovým kamínkem.

„Jak jsi to poznala?“ divila se moje žena.

„Zajímám se o Tuaregy a ty nosíš jejich typické řemeslné umění.“

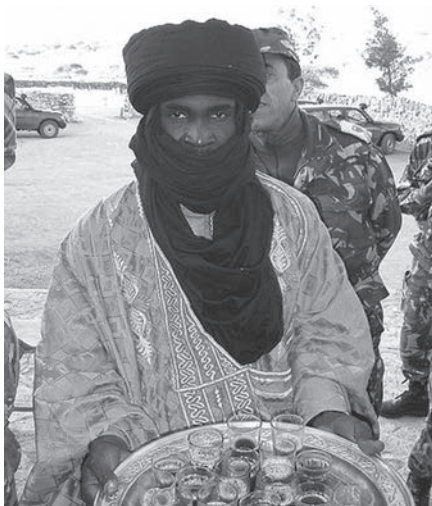
Měla pravdu. Náušnice jsem koupil u dvou Tuaregů, kteří podobné výrobky prodávali uvnitř komplexu Strasburského sídla Evropského parlamentu. Nikdy předtím jsem je tu neviděl, nebo alespoň si jich nevšiml. Až nyní jsem je zahlédl mezi jinými prodáváči suvenýrů u výtahu v budově Winston Churchilla. Hned jsem je poznal: indigově modré pláště a šály zvané taguelmoust, které zakrývaly hlavu a větší část tváře.

Nemohl jsem se mýlit, příliš silně se mi vryli do paměti. Když jsem cestoval Alžírskem, seznámil jsem se s nimi v jeho jižním cípu Sahary. Tu poslední známost nikdy nezapomenu.

V hotelu jsem si už balil kufr, odpoledne mi odlétalo do Alžíru letadlo, které toto město spojovalo s metropolí jen jednou týdně. Vtom jsem na dvoře před hotelem slyšel prudce zabrzdit auto. Podíval jsem se z okna a uviděl jsem, jak přijeli čtyři ozbrojení Tuaregové, vyskákali z džípu a hrnuli se dovnitř.

„Co tu pohledávají?“ blesko mi hlavou.

Najednou se rozlétly dveře mého pokoje. Aniž by promluvili jediné slovo, popadli mě, naložili do auta a už jsme ujížděli do pouště.

Tuareg nabízí své výrobky, za ním je však stín pouštní moci.

Marně jsem je zasypával otázkami, abych se dověděl, oč vlastně jde. Byli němí jako sfingy. A přece ještě včera odpoledne jsem se velmi přátelsky bavil s jednou tuarežskou rodinou, která tábořila kolem jedné ze studní. Zavezl mě k ní český lékař, v době mé návštěvy bez rodiny, a proto uvítal, že si mohl pohovořit s krajanem a také mu leccos ukázat. S jeho škodovkou, s níž se nebál jet z Alžíru až sem, na hranice s Mali, více než dva tisíce kilometrů přes saharskou poušť a jen s kompasem v ruce, jsme zbrzdili západní cíp pohoří Hoggar. Právě tam, u studní vyhloubených do písečné země, jsme narazili na tuarežské rodiny. Žily ve stanech, kolem se pásli jejich dobytek, hlavně kozy. Když spásly všechnu zeleň, Tuaregové sbalili své stany a stěhovali se na jiné místo.

Vznešený vládce pouště – Tuareg

Tuaregové jsou ovlivněni islámem, ale jejich život je jiný, než u arabských obyvatel. Jsou berbery, což je vlastně jediné saharské kočovné etnikum. Je jich více než milion a třebaže jsou roztroušení na územích patřících pěti státům, neuznávají ani jednu centrální vládu. Jsou nezávislí, soběstační a především hrdí na svou svobodu. Co mě asi čeká? Považují mě snad za jednoho z bývalých kolonizátorů, tedy za Francouze a chtějí si se mnou vyřídit nějaké staré účty? Nebo jim vůbec vadí, že jsem běloch, který se

vetřel do jejich výsostného teritoria? Ale to by odporovalo jejich pohostinnosti, jakou jsem už zažil. Vždyť včera odpoledne, když jsme seděli s šálky v rukou kolem konvice, v níž se voda vařila horkem z písku, a usrkávali lahodnou kávu, byli tak milí. Z jejich chování jsem brzy pochopil, že ať už žijí ve vesnických domcích či ve stanech, v podstatě má v rodině hlavní slovo žena. Ta dívka, která mě obsluhovala, a které určitě ještě nebylo dvacet, už byla rozvedená.

Jak to stihla? Když jí bylo kolem třinácti, nikdo z nich přesně neví, kdy se narodila, kroužilo kolem ní několik mládenců. Ti se v noci

vplížili do jejího pokojíku, aby si dívku naklonili dárečky a pozorností. Jednoho z nich si nakonec vybrala, rodiče dohodli výkupné za dceru a jako věno jí dali, jak je tu obecným zvykem, stan a vybavení domácnosti. Muž přinesl do společného užívání dobytek a nářadí, ale ani jedno ani druhé se nestalo společným vlastnictvím. Každému stále patřilo to, co přinesl. A tak, když dívka usoudila, že jim to spolu nevychází, jednoho dne či noci sebrala stan a vybavení domácnosti a vrátila se ke své rodině. Tím se rozvedli i formálně. Muž sebral domácí zvířectvo a nářadí, a protože neměl kde hlavu složit, toulal se pouští. Dívce po něm nezůstalo nic, ani jméno, nevěsta si vždycky ponechává to svoje, po otci. Rodiče doufají, že si holka najde nového ctitele, chce přece mít děti, hodně dětí, jak je tu také zvykem.

Na obědě v rodině Tuaregů

Tohle vše mi vykládali, pochopitelně francouzsky, jejich jazyk tamašek neznám, dokud se v horkém písku nepřipravila káva a to byl obřad na další dvě hodiny. Za tu dobu jsme se stačili dostatečně sprátelit.

Tak proč mě teď, u čerta, vezou mlčenliví tuarežští bojovníci neznámo kam, možná do pohoří Hoggar, aby mě tam nechali mezi divokými skalami na pospas žáru, žízni a hladu a možná i nějakým těm bestiím, které se tam toulají? Nebo ještě někam jinam, vždyť Sahara je zdaleka největší poušť na světě, má rozlohu přes devět milionů čtverečních kilometrů.

Nakonec jsme zastavili před přízemními baráky – tuarežskými kasárnami.

Stále mlčky mě zavedli do kanceláře velitele. Přesněji: do jakési čekárny před kanceláří, velitel trávil siestu. Konečně po třech hodinách, kdy jsem byl napnutý jako luk, div jsem nepraskl, se otevřely dveře a velitel mi pokynul, abych vstoupil dovnitř.

„Co tu hledáte?“

„Proboha, já nic, to vy jste mě sem přivezli. A žádám vás, abych se okamžitě mohl spojit s naším velvyslancem,“ prohlásil jsem s pohledem upřeným na jeho telefon.

Rozesmál se, moje žádost ho viditelně pobavila.

„Tady jsem jediným pánem já a žádná vláda, ani prezident, mi nemají do toho co mluvit. Tím méně nějaký velvyslanec,“ sdělil mi rozhodným tónem.

„Vyndejte z kapes všechny svoje věci,“ přikázal

Vyndal jsem tedy pas, nějaké drobné dináry a stodolarovku. Byla dost zmačkaná, jak jsem ji stále vozil sebou jako železnou rezervu a všelijak ji poschovával před našimi bdělými celníky. Byl jsem tu přece na pozvání československého velvyslance, a tak jsem v Praze vyfasoval jen kapesné.

„To je všechno?“ To zase mohl být důvod, abych se já pobaveně zasmál, kdybych nebyl v takové ošemetné situaci. Šekovou knížku jsem rozhodně neměl a platební karty tehdy ještě ani neexistovaly.

Bedlivě si prohlížel pas, poznámkový blok s nějakými telefonními čísly a zápisky mých dojmů.

Nakonec přece jen změkl.

„Tak to byl asi přece jen omyl. Měli jsme vás za vůdce pašeráků, kterých se tu na hranicích s Mali potuluje hodně a kazí nám obchody.“ konstatoval. Tak to byl tedy důvod mého únosu!

Nakonec jen blahosklonně posunul všechny papíry ke mně, abych je zase vrátil do kapes a pokynul: „Jste volný.“

„Tak mě zase odvezte zpátky do hotelu!“ žádal jsem rezolutně.

Opět následoval výbuch smíchu. „To si zaříďte už sám,“ a otočil se na znamení, že rozhovor skončil a dál se nemíní zabývat mou osobou.

Stráže mě vyvedly před kasárna a zavřely za sebou vrata.

Stál jsem v poušti, slunce pálilo, za chvíli mi mělo odlétat letadlo, na další pobyt jsem neměl ani vindru a nevěděl jsem, kterým směrem se mám vůbec ubírat.

Od té doby věřím na svého anděla strážného. Jakoby zázrakem se v dáli pouště objevil nákladáček a přibližoval se. Zastavil jsem ho a jen s malou nadějí požádal řidiče, aby mě naložil a odvezl do hotelu. Když jsem mu pověděl svou historku, kupodivu souhlasil nejen s cestou do hotelu, ale i s mým kufrem na letiště. Přijeli jsme, když už letadlo rolovalo ke startu. Naložili mě však a já, s roztřesenými koleny, jsem ještě za letu prožíval své dobrodružství v poušti...

Nebylo jediné. Jiná moje cesta po Alžírsku mě přivedla do jedné vesničky, rovněž v poušti, kterou tvořilo pár stavení, minaret a místní

Pro takový záběr jsem málem obětoval život.

škola. Pan ředitel, učitel a školník v jedné osobě mě ubytoval v jedné ze tříd a navrhl:

„Jestli chcete, vzbudím vás ráno o půl čtvrté. Tak stihnete vylézt na támhletu písečnou dunu a vyfotografovat si východ slunce. Je to opravdu nezapomenutelný zážitek.“

Souhlasil jsem a ráno, ještě za šera, jsem se vypravil na vrcholek písečné duny. Pomalu jsem stoupal výš a výš, až jsem měl vesničku i s minaretem pod sebou jako na dlani. Už jsem byl téměř na vrcholku, když jsem si všiml, že nevystupuji, ale každým krokem stále hlouběji zapadám do písku. Po kotníky, po kolena, po pás... Pochopil jsem, co jsem kdysi o poušti četl: písek je bezedný jako moře, můžete v něm zmizet, a nikdo nikdy vás už nenajde. V tu chvíli se mi ve vteřině promítl celý život, loučil jsem se se svými bližními, které možná už nikdy neuvidím. Pak mě napadlo: udělej to jako ve vodě, když se topíš. Co nejvíce se roztáhni, polož se na písek a snaž se zachytit se nějakého trsu trávy, která tu místy nějakým zázrakem roste. Tak jsem postupně, centimetr po centimetru, vylézal z písku, který mě držel a táhl zpět. Nebudu napínat, nakonec se mi podařilo vysunout se, stanout na tvrdším povrchu a po něm nakonec vystoupit až nahoru a skutečně uvidět až neskutečný východ slunce nad Saharou. Jak jsem se radoval z toho slunce!

Návrat už byl prostý, spíše po zadku než po nohou jsem se dostal dolů. Ale abych úplně nezanevřel na nehostinnou Saharu, která vůbec není jednotvárná, zmíním se ještě o jednom překvapení, které mě v ní čekalo.

Zajeli jsme do jedné z oáz, kde zásluhou podzemních sladkých pramenů se zelenaly nejen palmy, ale i zelenina a další plody přírody. Byla to malá oáza, už si ani nepamatuji, jak se jmenovala. Vím jen, že na konci osady jsem na kraji pouště zahlédl telefonní budku. Nevěřící jsem na ni zíral, až jsem si nakonec dodal odvahy a vstoupil dovnitř. Jen z novinářské zvědavosti jsem vytočil číslo pražského bytu – a ozvala se mi manželka.

„Odkud voláš? Z Ruzyně?“ ptala se poněkud udiveným hlasem.

„Z pouště,“ odpověděl jsem popravdě.

„Nedělej si legraci. Vždyť tě slyším tak dobře, jako když voláš z redakce. Opravdu ještě nejsi v Praze?“

Takže to byl další zázrak Sahary? Poušť mě okouzila, ale to by bylo na jiné povídání o největší světové pustině, která byla kdysi kvetoucí zahradou. Teď neustále lidem užírá úrodnou půdu, takže proti ní musí dokonce stavět ochranné valy. Má to být téměř osm tisíc kilometrů dlouhý zalesněný pás a písčná stěna, zpevněná zvláštním druhem místních bakterií. Ale to je projekt OSN pro 21. století, nikoliv už můj zážitek...

Kolik žen má mít muž?

Na Afriku mám i jiné vzpomínky. V Konakry jsem byl poté, když Guinea získala od Francie v říjnu 1958 nezávislost. Byla to sláva veliká, prašné ulice metropole se ještě více zvířily, když tudy táhly nadšené davy. Připravovala se nová vláda, politické karty se teprve rozdávaly a tak si příští ministři zatím vyhlíželi po městě, kterou bývalou francouzskou rezidenci by obsadili jako své sídlo. S vládním programem si mnoho starosti nedělali, měli jiné problémy. Hovořil jsem například s ministrem průmyslu, což byl rezort, který bylo třeba budovat, podobně jako celou ekonomiku, od základů. Není divu, že se mě vyptával, jak to u nás s ministry chodí. Domníval jsem se, že tím myslí, jak si vytváří svůj

tým, jak tento tým vypracovává koncepci a tak dále. Ale ministr měl praktičtější otázky: kolik má váš ministr aut – a jaká? A kolik sekretářek? A jak velký má být jeho byt, aby byl přiměřený funkci?

Hovořil perfektní francouzštinou, vždyť vystudoval, podobně jako mnoho jiných místních politiků, pařížskou Sorbonnu. Francouzi dokonce měli ve svých vládách několik ministrů z afrických kolonií a ti zase měli za manželky čistokrevné Francouzky. To sice nebyl jeho případ, ale znal, jak to chodí v Paříži. Ta se mu však jako příklad zdála příliš velká. Tehdejší Československo, alespoň počtem obyvatel, bylo této republice v srd-

ci černé Afriky z tohoto hlediska bližší. Také jsme je materiálně podporovali a navíc v Praze studovala skupinka guinejských a maliských studentů. A ti doma o naší metropoli dost vyprávěli, i když naneštěstí v jedné pražské tramvaji nějací chuligáni pár černochů zbili. Vlastně kvůli tomu jsem přijel do Guineje a Mali jako tlumočník delegace, která se měla za toto chuligánství omluvit prezidentům obou zemí.

Kdykoliv jsme se dotkli tématu pobytu těchto afrických studentů u nás, ministr se vždy šibalsky pousmál. Nevím, jaké poznatky si od nás odvezli, ale s jednou vzpomínkou tu slavili úspěch: jejich zážitky s českými děvčaty. Neměli o ně nouzi. Jednak pro ně byl každý cizinec majitelem devíz a tuzexového konta, a jednak prý je hrozně zajímavé, zda jsou opravdu všude černí. Například dlaně a chodidla černé nemají.

Já jsem měl pro změnu s guinejskými ženami jiný zážitek. V Konakry mi poradili, abych zajel do nejsevernější provincie, kde vládne nejmladší a zřejmě také nejpokrokovější guvernér. Když k této nabídce dodali i auto, neváhal jsem a ke guvernérovi zajel. Byl to opravdu nevšední